

Anti-pestprotocol

BASISSCHOOL
DE KLEINE WERELD

Adelbertstraat 1a
6291 HS, Vaals

Waarom een anti-pestprotocol?

Alle kinderen moeten zich in hun basisschoolperiode veilig voelen, zodat zij zich optimaal kunnen ontwikkelen, kunnen groeien. In deze zin zijn twee kernwaarden van onze school terug te vinden: veilig en groeien. Door regels en afspraken zichtbaar te maken kunnen kinderen en volwassenen, als er zich ongewenste situaties voordoen, elkaar aanspreken op deze regels en afspraken. Hierin zit de derde kernwaarde verweven: samen.

De sociaal-emotionele ontwikkeling van kinderen krijgt een belangrijke plaats in onze school. De focus ligt op het stimuleren van positief gedrag en de inzet van preventieve maatregelen. We maken hiervoor onder andere gebruik van de SWPBS aanpak, School Wide Positive Behavior System.

Niet alleen vanuit de wettelijke verplichting, maar juist ook vanuit onze kernwaarden, willen wij als school pesten voorkomen en indien nodig aanpakken. Dit anti-pestprotocol is een vastgelegde wijze waarop wij het pestgedrag van kinderen, in voorkomende gevallen, benaderen. Het biedt aan alle betrokkenen duidelijkheid over de impact, ernst en specifieke aanpak van dit ongewenste gedrag.

Plagen en pesten (en ruzie)

Pesten komt helaas overal voor. Ook op een school worden kinderen gepest om uiteenlopende redenen. Binnen onze school tolereren wij pesten niet. Door het nemen van preventieve maatregelen proberen wij zoveel mogelijk problemen te *voorkomen*. Zijn de stappen in ons gedragsprotocol ontoereikend gebleken, schakelen we direct over op het anti-pestprotocol en gaan de sancties gelden uit dit protocol (zie blz. 8)

Pesten is een probleem dat zich niet makkelijk laat oplossen. Het speelt zich vaak in het verborgene af, waardoor het moeilijk is om er grip op te krijgen. Het is van groot belang dat alle betrokkenen, leerlingen, leerkrachten, en ouder(s)/verzorger(s) pesten als een bedreiging voor een veilige leefomgeving zien. Ieder van hen moet zich bereid verklaren pesten te willen signaleren, melden, voorkomen en bestrijden, zodat er op school een veilig klimaat ontstaat.

De begrippen plagen en pesten (en soms ook ruzie) worden regelmatig door elkaar gebruikt. Toch bestaat er een duidelijk verschil.

Plagen	Pesten	Ruzie
<ul style="list-style-type: none"> - Er is gelijkwaardigheid - Het gebeurt af en toe - Het is meestal 1 tegen 1 - Het gaat over en weer, soms plaagt de een, dan eens de ander - Je kan er beide om lachen - Er is vertrouwen: is het niet fijn, dan stopt het - Is er toch over een grens gegaan, dan is er een stukje schuld bewustzijn 	<ul style="list-style-type: none"> - Er is machtsverschil - Het gebeurt structureel - Vaak is het meerderen tegen 1 - Het is moeilijk te stoppen - Het is gemeen - Het is vaak stiekem - Herhaaldelijk plagen is geen plagen meer 	<ul style="list-style-type: none"> - Leerlingen hebben een conflict met elkaar - Ze wisselen over en weer argumenten uit op een emotioneel (boze) manier. - Beide leerlingen voelen zich sterk genoeg om de confrontatie aan – geen machtsongelijkheid. - Een ruzie wordt meestal weer bijgelegd.

Per definitie:

Pesten is: 'Langdurig uitoefenen van lichamelijk en/of geestelijk geweld door één of meer personen. Het is gericht tegen een zwakkere partij die niet in staat is zich succesvol te verdedigen.'

Vormen van pesten

- *Verbaal pesten*: uitschelden, belachelijk maken, uitlachen, bedreigen, chanteren, intimideren
- *Fysiek pesten*: spugen, schoppen, slaan, knijpen
- *Materieel pesten*: spullen kapot maken, afpakken of verstoppen
- *Relationeel pesten*: iemand buitensluiten, over iemand roddelen of geruchten verspreiden, negeren
- *Digitaal pesten (= cyber pesten)*: belastend materiaal (foto's, filmpjes, roddels) via het internet of sociale media verspreiden, iemand via social media lastigvallen

De **gouden regel** voor het verschil tussen plagen en pesten:

De ontvanger bepaalt of het plagen of pesten is!

Wie zijn betrokken bij pesten?

Bij pesten en de aanpak ervan, zijn vijf partijen betrokken en zien we een aantal kenmerken en problemen terug:

1. Het gepeste kind

- Het pesten kan ontstaan door uiterlijke kenmerken, vertoond gedrag, de manier waarop gevoelens worden beleefd en/of geuit.
- Het kind heeft vaak een beperkte weerbaarheid.
- Het kind is niet in staat om daadwerkelijk actie te ondernemen tegen pestkoppen en straalt dit ook uit.
- Het kind is vaak angstig en onzeker in de groep, durft weinig of niets te zeggen, bang om te worden uitgelachen.
- Het kind voelt zich vaak eenzaam, heeft geen vrienden om op terug te vallen.
- Het kind kan soms beter opschieten met volwassenen (of jongere kinderen).

- Het gepeste kind schaamt zich vaak voor zijn gedrag, het voldoet niet aan de normen die de omgeving van het kind (klasgenootjes, ouders) graag terugzien.
- De angst die er al is bij het gepeste kind wordt groter wanneer het pesten bespreekbaar wordt gemaakt bij ouders/school. Hierdoor kan het pesten soms langer doorgaan en/of erger worden (vicieuze cirkel).

2. De pester

- Het kind dwingt populariteit af, door stoer en onkwetsbaar gedrag.
- Het kind heeft feilloos in de gaten welke kinderen gemakkelijke slachtoffers zijn en ook als hij (of zij) het mis heeft gaat het direct op zoek naar een volgend slachtoffer.
- Het pestgedrag gaat het kind gemakkelijk af en het krijgt anderen mee in het gedrag (de meelopers)

- Het kind laat pestgedrag op meerdere plekken zien (bijv. op school én op buitenschoolse clubjes)
- Het kind is op zoek naar sociale status en macht, vaak vanuit eigen onzekerheid.
- Het kind heeft op termijn zelf last van zijn pestgedrag. Door verkeerde en vooral beperkte sociale vaardigheden heeft het kind vaak moeite om vrienden te maken, een vriendschap op te bouwen en te onderhouden, behalve vanuit macht en het delen van die macht.
- Het machtsspel van de pester wordt bedreigd en dit wil het kind koste wat kost voorkomen.
- Wordt het pesten duidelijk aangepakt is de pester meestal net zo opgelucht als het gepeste kind. Er wordt immers aandacht besteed aan de onmacht om normaal met andere leerlingen om te gaan.

3. De klasgenoten: meelopers, aanmoedigers, omstanders en helpers

- Meelopers en aanmoedigers:
 - De meelopers doen met het pestgedrag mee onder invloed van de pester.
 - De meelopers en de aanmoedigers denken dat de status van de pester ook op hen afstraalt.
 - Meelopers hebben (soms) gebrek aan inlevingsvermogen.
 - Aanmoedigers 'maken hun handen niet vuil', maar laten blijken dat ze het pesten goedkeuren, ze kloppen alles nog wat op ("hé, kom eens kijken wat daar gebeurt.")
 - Meelopers en aanmoedigers zijn bang om zelf slachtoffer te worden.
- Omstanders:
 - Omstanders vinden dat het pesten niet oké is en willen dat er iets verandert.
 - Een (grote) groep omstanders is minder geneigd iets te doen ('bystander-effect'); 'de ander helpt wel', 'als de ander niets doet, dan zal dat wel zo horen en doe ik ook niets'.
 - Omstanders zijn sneller geneigd om te zeggen: 'Ja, maar hij doet het zelf ook', of 'hij heeft het er zelf naar gemaakt.'
- Helpers:
 - Helpers staan op alle fronten sterk in hun schoenen en hebben vertrouwen in hun eigen kunnen. Ze zijn emotioneel stabiel en hebben een hoge status in de groep.
 - Helpers hoeven niet tussen de pester en de gepeste te springen, maar kunnen het vertellen aan een leerkracht/ouder.
 - Helpers kunnen de gepeste troosten.
 - Zijn er een aantal helpers, dan kunnen zij de pester aanspreken.

Het is goed om te weten dat andere leerlingen zich vaak schuldig voelen. Omdat ze niet op kunnen of durven te komen voor het slachtoffer door actief te helpen of een volwassene om hulp te vragen.

4. De ouder(s)/verzorger(s)

- Ouders hebben vaak moeite om hun kind als pester, gepeste kind of meeloper/aanmoediger te zien.
- Een pester hoeft in de thuissituatie deze rol niet te bevestigen
- Soms zien ouders de ernst van de situatie onvoldoende in, het gedrag van hun kind wordt vertaald in weerbaar gedrag of onschuldige kwajongensstreken.
- Ouders moeten vaak doordrongen worden van de ernst van het vertoonde gedrag voor alle betrokkenen.

5. De school/de leerkracht

Een leerkracht ziet niet alles. Belangrijk is om gevoelig te zijn voor signalen en na te vragen wanneer men iets hoort of ziet. Vaak merk je aan de sfeer in een groep dat er iets speelt. Het kan ook zijn dat een leerling aangeeft dat er iets speelt in de groep. Ook individuele signalen van een leerling kunnen aanleiding zijn om na te gaan of er sprake is van pesten. Signalen **kunnen** zijn:

- Een leerling is vaak afwezig of ziek.
- Een leerling is dromerig.
- Een leerling heeft vaak buikpijn in de klas.
- Een leerling wordt door medeleerlingen aangesproken met een bijnaam.
- Een leerling haalt plotseling slechtere resultaten.
- Een leerling wordt regelmatig als laatste gekozen bij het indelen van groepjes of het samenwerken.
- Een leerling is vaak alleen tijdens pauzes.
- Een leerling komt ruim voordat de les begint naar de klas of blijft na de les hangen.

Het Vijfsporenbeleid

Om het pesten aan te pakken maken wij gebruik van de Vijfsporenaanpak (Bob van der Meer, 1990). Deze richt zich op alle partijen en houdt in dat:

1. Er hulp wordt geboden aan het kind dat wordt gepest.
2. Er begeleiding wordt geboden aan het kind dat pest.
3. De zwiigende middengroep wordt gemobiliseerd.
4. De ouders van het gepeste kind en het pestende kind worden gesteund. De ouders van de middengroep worden, indien noodzakelijk, geïnformeerd.
5. De school algemene verantwoordelijkheid kent en de professionalisering van leerkrachten.

Toelichting op deze punten:

1. We luisteren naar wat er gebeurd is en nemen het probleem serieus. We laten merken dat we er voor hem/haar willen zijn. We gaan samen met het kind op zoek naar mogelijke oplossingen en begeleiden het kind daarin. Indien nodig wordt er deskundige hulp ingeschakeld. We houden vervolgesprekken met het kind.
2. We voeren een gesprek met het kind. Pesten gebeurt nooit zonder reden en we vinden het daarom belangrijk om achter de oorzaak te komen. We gaan in op de impact van de pester op het slachtoffer en leggen uit wat wij als school zullen doen om het pesten te stoppen. We stellen hierin duidelijke grenzen die consequent worden gehandhaafd. Het kind wordt geholpen om zich aan de regels te houden. We plannen vervolgesprekken.
3. We stellen de groep op de hoogte van het pesten. We praten met de groep over ieders eigen rol en verantwoordelijkheid daarin. De groep kan het pesten doorbreken door actief een rol te spelen in het proces. Hierbij is belangrijk dat de groep leert het pesten bespreekbaar te maken met de leerkracht en/of ouder. De groep heeft de mogelijkheid om met oplossingen te komen waarin ze zelf een actieve rol spelen. Er wordt indien wenselijk/noodzakelijk een 'steungroep' gemaakt. Deze steunt het gepeste kind. We monitoren hoe het gaat met de oplossingen die bedacht zijn. Er wordt extra aandacht besteed aan groepsvorming.

4. We stellen de ouders ervan op de hoogte als hun kind in een peestsituatie zit. We nemen de tijd om het probleem te bespreken en ouders zijn altijd welkom met vragen of om hun verhaal te doen. Ouders worden serieus genomen. We hebben een gezamenlijk doel. We zijn duidelijk, eerlijk en realistisch en zijn expliciet in de verwachtingen richting de ouders. We vertellen reëel, wat we wel en wat we niet kunnen en dat de hulp van ouders noodzakelijk is. We verwijzen zo nodig door.
5. We zijn als school verantwoordelijk voor de veiligheid van de kinderen. Wij vinden het belangrijk dat alle leerkrachten en andere medewerkers binnen onze school weten hoe ze moeten handelen bij pestgedrag. Het anti-pestbeleid/anti-pestprotocol wordt door het team geëvalueerd. Leerkrachten zijn/worden geschoold in een anti-pestprogramma en blijven op de hoogte van nieuwe inzichten.

De anti-pestaanpak op school is gebaseerd op 3 fases:

- 1. Preventie**
- 2. Aanpak**
- 3. Sancties**

Preventie

- Op school bouwen wij aan een duurzaam, positief schoolklimaat door onze SWPBS aanpak. Het doel hiervan is om een veilige omgeving te creëren waarin sociaal gedrag van leerlingen toeneemt en gedragsproblemen zoveel mogelijk worden voorkomen.
- De SWPBS-aanpak zorgt in alle groepen voor eenduidigheid en voorspelbaarheid.
- In de SWPBS-aanpak komt pesten jaarlijks aan bod in expliciete anti-pest lessen.
- De school draagt met behulp van de SWPBS-aanpak uit wat onze waarden en normen zijn.
- Tijdens de 'gouden weken' aan het begin van het schooljaar wordt in alle groepen aandacht besteed aan een goede groepsvorming en fijne sfeer. Leerlingen verkennen elkaar, de leerkracht en de regels. Na de kerstvakantie wordt er tijdens de 'zilveren weken' weer extra aandacht besteed aan de sfeer in de groep.
- De leerkrachten bespreken in de eerste weken van het schooljaar de gedragsregels van de school (lessen in goed gedrag) en stellen samen met de leerlingen gedragsregels op voor in de groep (klassenregels). Ook wordt het anti-pestprotocol benoemd.
- In de groepen wordt gewerkt aan de sociaal emotionele ontwikkeling met behulp van de SOEMO-kaarten (iedere kaart behandelt een sociaal-emotioneel woord, vaardigheid of vergissing)
- De kinderen wordt geleerd wat het verschil is tussen pesten/plagen en klikken/melden.
- De kinderen van groep 4 t/m 8 ondertekenen het internetprotocol, waarin afspraken gemaakt zijn over het gebruik van internet op school. Ouders worden hierover geïnformeerd.
- De kinderen van groep 7 en 8 krijgen lessen mediawijsheid.
- Tijdens elke groepsbespreking tussen leerkracht(en) en IB, wordt de ontwikkeling van de groep besproken alsook de leerlingen individueel op sociaal emotioneel gebied.
- Er vinden in alle groepen kindgesprekken plaats.

- De sociaal emotionele ontwikkeling wordt gevolgd met behulp van het volgsysteem Viseon. Er worden 2x per jaar observatielijsten afgenomen in alle groepen (vanaf groep 6 vullen ook de leerlingen een lijst in). Hieruit kunnen conclusies worden getrokken ten aanzien van (mogelijk) pestgedrag of signalen die hiertoe kunnen leiden.
- School onderneemt meteen actie indien er signalen zijn van pesten en conflicten.
- Leerkrachten noteren opvallende zaken in Parnassys (ons leerlingvolgsysteem).
- (Pest)incidenten worden genoteerd en doorgegeven aan de anti-pestcoördinator. Deze worden geregistreerd.
- Het anti-pestbeleid staat structureel minstens één keer per jaar op de agenda van de teamvergadering.
- Het anti-pestprotocol wordt teruggekoppeld naar de MR, deze geeft advies en onderschrijft het.
- Ouder(s)/verzorger(s) worden bij aanmelding van hun kind op de hoogte gesteld van dit anti-pestprotocol.
- Het anti-pestprotocol is te vinden op de website.
- Ouder(s)/verzorger(s) onderkennen hun voorbeeldfunctie; kunnen het handelen van hun kind objectief bekijken.
- Ouder(s)/verzorger(s) bespreken het internetprotocol met hun kind(eren) en conformeren zich hieraan.

Aanpak

Vermoedens van pesten:

- Leerkracht bespreekt zijn/haar vermoedens met collega's en IB'er.
- Gerichtte aandacht schenken in de klas aan het onderwerp Pesten (anti-pest lessen, SOEMO-kaarten)
- Rol van de groep wordt besproken. Er wordt een steungroep gecreëerd.
- Afspraken maken met leerlingen/groep over de gedragsregels op school
- Benoemen dat over pesten praten géén klikken is.
- Leerkracht observeert en kan eventueel een sociogram afnemen.

Bij zekerheid van pesten:

- De leerkracht neemt duidelijk stelling en wijst pesten af.
- De leerkracht bespreekt eerst het voorval met het gepeste kind en biedt hulp.
- De leerkracht spreekt met de pester en maakt duidelijk dat pesten niet getolereerd wordt.
- Bespreken in de klas van het pestgedrag.
- Rol van de groep bespreken en wat er gedaan kan worden om het pestgedrag te voorkomen. Afspraken vastleggen.
- Melding in het Parnassys dossier van betrokken leerlingen.
- Overleg tussen leerkracht(en), IBer, (eventueel ook directie), òf en zo ja, welke sanctie noodzakelijk is.
- Pester dient excuses aan te bieden aan het gepeste kind in het bijzijn van de leerkracht.
- De pester maakt een belofte, waarop hij/zij eventueel later op aangesproken kan worden.
- Afspraken maken over terugkoppeling (binnen 2 weken).

Herhaaldelijk pestgedrag:

- Als het pesten niet stopt, worden de ouders van het gepeste kind en van de pester op de hoogte gesteld en betrokken bij de oplossing. Er wordt nadrukkelijk gevraagd om hun medewerking.
- Gesprek met ouders, leerkracht(en), IBer (en evt. directie).
- Overleg tussen leerkracht(en), IBer (en evt. directie), welke sanctie noodzakelijk is.
- Melding in het Parnassys dossier van betrokken leerlingen.
- Afspraken maken over terugkoppeling (binnen 2 weken).

Sancties

Bij zekerheid van pestgedrag maken wij gebruik van een of meerdere passende sancties:

- Een of meerdere pauzes binnen blijven, wanneer het pestgedrag in deze tijd plaatsvindt. Dit na afspraak met ouders. De leerling krijgt een plek aangewezen bij een leerkracht of op een plek in de gang.
- Tijdelijk uitsluiten van activiteiten waarbij het pesten plaatsvond. Dit na afspraak met ouders.
- Een schriftelijke opdracht over het pestgedrag: waarom en wat zijn/haar rol in het pestprobleem is (midden- en bovenbouw). Ouders en directeur ondertekenen en alle partijen krijgen een exemplaar.
- Een gesprek t.b.v. bewustwording van wat het pesten doet met het gepeste kind.
- Er worden afspraken gemaakt met de pester over gedragsverandering. Aan het einde van iedere week komt de naleving van deze afspraken in een kort gesprek terug. Dit vindt gedurende een periode plaats. Ouders worden betrokken bij deze gesprekken.
- Er vindt een tweede evaluatiegesprek plaats met ouders en leerling naar aanleiding van de gemaakte afspraken.

De IB'er is steeds betrokken bij bovenstaande keuzes.

Indien bovenstaande sancties geen resultaat opleveren, kan er worden gekozen om een leerling tijdelijk buiten de groep te plaatsen, binnen de school. De directie is hiervan op de hoogte.

In extreme gevallen kan een leerling geschorst of verwijderd worden. De school kent hiervoor een schorsings- en verwijderingsbeleid. De directie initieert deze stap.

De Wet Sociale Veiligheid op school

Sinds 1 augustus 2015 is de 'Wet Sociale Veiligheid op School' ingegaan. De inhoud van de nieuwe wet kent 3 speerpunten:

1. Scholen hebben expliciete verantwoordelijkheid om te tonen dat zij een actief veiligheidsbeleid voeren gericht op het tegengaan van pesten.
2. Scholen moeten met behulp van een (zelf gekozen) instrument dat een representatief en actueel beeld geeft, de veiligheidsbeleving van leerlingen monitoren. De schoolinspectie krijgt verplicht inzicht in de resultaten van deze monitoring. Op onze school gebruiken wij hiervoor de 'Viseon'.
3. Scholen moeten een anti-pestcoördinator hebben. Deze is het vaste aanspreekpunt voor het coördineren van het beleid in het kader van het tegengaan van pesten. Hij/zij zorgt voor een werkbaar en gedegen anti-pestprotocol en de naleving ervan. De anti-pestcoördinator kan in voorkomende gevallen hulp bieden aan betrokken partijen in de vorm van adviezen en tips. Tevens bewaakt hij/zij het proces rondom de interventies. Op onze school is Juf Tanja Souren de anti-pestcoördinator. Zij fungeert als aanspreekpunt voor leerlingen en ouders, wel of niet in samenspraak met de groepsleerkracht en

behartigt de belangen van alle betrokkenen. Zij houdt mede zicht op incidenten en risico's, o.a. door middel van schriftelijke registratie.

Achtergrondinformatie en adviezen voor ouders

Websites:

<https://www.stoppestenu.nl/voor-ouders-opvoeders-kenniscentrum-pesten>

<http://stopdigitaalpesten.nl>

<https://www.nji.nl>

<https://www.pestweb.nl>

<https://www.schoolenveiligheid.nl/thema/pesten-in-het-primair-onderwijs/#over-pesten>